

54. Починаємо кампанію // Діло. — 1929. — Ч. 29.
55. ЦДІАУ. — Ф. 779, оп. 1, спр. 12: Листування з Екзекутивним комітетом місяця української незалежної преси у Львові про підготовку до святкування «Дня преси». Львів, 30.09—26.10.1932. — Арк. 3.
56. М. О. Наші часописи і передплатники / М. О. // Діло. — 1934. — Ч. 268.
57. ЦДІАУ. — Ф. 779, оп. 1, спр. 12. — Арк. 21.
58. Жук А. Періодичні видання в Польщі / А. Жук // Діло. — 1932. — Ч. 232.
59. Там само.
60. Олесницький Є. Статистика національної свідомості нашої національності / Є. Олесницький // Діло. — 1908. — Ч. 6.
61. *Обсерватор*. Журнал і публіка / Обсерватор // Діло. — 1910. — Ч. 282.
62. ЦДІАУ. — Ф. 779, оп. 1, спр. 12. — Арк. 21—22: Пресова анкета з дня 16.10.1932 р. в салі «Нар. Торговлі».
63. Сидно навіть говорити... // Діло. — 1934. — Ч. 261.
64. Данько М. [Троцький М.]. Болячки української преси / М. Данько // Діло. — 1931. — Ч. 293.
65. Масюкевич М. Истога української преси / Микола Масюкевич // Вісти Українського Наукового Інституту в Берліні. — 1936. — Ч. 5. — С. 5.
66. В. О. Українські щоденники на українське село / В. О. // Діло. — 1938. — Ч. 221.
67. *Селянин*. Лист до редакції «Нової Зорі» / Селянин // Нова Зоря. — 1931. — Ч. 59.
68. Сучасна українська преса в очах чужинця // Новий Час. — 1936. — Ч. 92.
69. В далеку дорогу // Українські Вісти. — 1935. — Ч. 1.
70. Нарід без газет // Товариш. — 1914. — Ч. 9.

Оксана Серета

УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА ПРЕСА ГАЛИЧИНИ 20—30-х рр. ХХ ст.: ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Вивчено обставини появи музичної преси в Галичині у першій половині ХХ ст.; розкрито особливості існування та причини закриття музичних періодичних видань; показано їхню роль у піднесенні музичної культури на західноукраїнських землях та формуванні галицької школи музикознавства.

Ключові слова: музичний журнал, публікація, редакція, музичне товариство, музичне мистецтво.

Изучены обстоятельства появления музыкальной прессы в первой половине XX в.; раскрыты особенности существования и причины закрытия музыкальных периодических изданий; показано их роль в повышении музыкальной культуры на западноукраинских землях и формировании галицкой школы музыковедения.

Ключевые слова: музыкальный журнал, публикация, редакция, музыкальное общество, музыкальное искусство.

Circumstances of appearance of music press in Galicia in first half of XX cent. were explored; peculiarity of existence and reasons of closure of music periodical publications were disclosed; their role in rising of music culture on West Ukrainian lands and in formation of Galician school of Musicology.

Key words: music journal, publication, redaction, music community, music art.

Актуальною проблемою українського пресознавства донині залишається дослідження української мистецької преси Галичини 20—30-х рр. ХХ ст., зокрема музичної тематики, з'ясування обставин її появи і функціонування, а також явищ, які позначилися на проблематиці її публікацій, тощо. Водночас це дає змогу відтворити музичне життя Галичини того часу, простежити розвиток фахової музичної критики на західноукраїнських землях.

Побіжно українські музичні часописи Галичини міжвоєнного двадцятиліття висвітлювалися у наукових працях, зокрема монографіях, з історії української музики таких авторів, як Ю. Булка [1], С. Павлишин [12], В. Сивохіп [13], Л. Ханик [17], М. Черепанін [22]. Провідні тенденції та особливості галицької музичної критики 20—30-х рр. розкрито у статтях Н. Кобрин [10], музичну культуру Галичини за матеріалами львівських часописів проаналізовано у публікаціях В. Ідзьо [9]. Працівниками Відділення «Науково-дослідний центр періодики» Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника здійснено науково-бібліографічні описи музичних часописів окресленого періоду, опубліковані в історико-бібліографічному виданні «Українські часописи Львова 1848—1939 рр.» [16]. Однак донині музичні часописи Галичини не були об'єктом комплексного журналістикознавчого дослідження, не з'ясовано докладно обставин їхнього започаткування, функціонування та закриття, не заповнено прогалин у відомостях, які стосуються складу редакцій, кола співробітників, накладу, фінансового становища тощо.

На початку ХХ ст. музичне життя Галичини зазнає суттєвих змін — розвитком музичної культури починають займатися люди з музичною освітою, активно функціонують музичні товариства та спілки, спостерігається поступ музично-видавничої справи. На цей час припадають і перші спроби започаткування власного музичного друкованого органу в Галичині. Вперше питання про видавання музичного часопису було порушено на з'їзді з нагоди ювілею «Львівського Бояна» 1901 р., на якому задекларовано, що «ніяка праця на поли музичнім не піде у нас доти наперед, поки не буде свого періодичного співацько-музичного вістника, в котрім би міг сконцентрувати ся цілий наш рух музичний та котрий би став публичним речником нашої русько-української пісні» [20, арк. 42]. Однак далі розмірковувань справа не пішла.

Детальніше проект започаткування місячника п. н. «Музичний Вістник» обговорювався на з'їзді композиторів 21 грудня 1902 р. в Перемишлі. Зокрема, було вирішено, що «Музичний Вістник» як друкований орган «Союзу українських музиків і товариств співацьких» виходитиме у Перемишлі «засобом і накладом видавничої спілки Союзу» [20, арк. 11]. На посаду відповідального редактора запропоновано М. Кітакевича, за адміністративні питання повинен був відповідати Р. Зарицький. До редакційної колегії мали входити Ф. Колесса, Р. Купчинський, О. Нижанківський, В. Домет-Садовський, Д. Січинський.

Часопис планувався 16-сторінковим виданням, передплата якою на рік (з музичними додатками) для членів товариства мала становити 6 корон, для інших — 7 корон. Також було погоджено програму журналу, в якому мали вміщуватися «відозви справоздання виділу Союзу; місячний огляд музичного руху в краю; місячний огляд музичного життя поза Галичиною; біографічні нариси про слов'янських і зарубіжних музик і композиторів, диригентів; фахові музичні розправи; рецензії нових музичних передових своїх музикалів; новинки; анонси музичні» [20, арк. 12]. Прийнята на з'їзді програма часопису спричинилася до дискусії у середовищі галицьких композиторів, оскільки висловлювалася думка, що таке видання «в виду некультурности і бібліофобії загалу руського так співлюбивого як і ж співлюбивої Руси — не можливе» [20, арк. 16]. Було запропоновано дещо скоротити обсяг майбутнього часопису,

аби поступово заохочувати галицьку громадськість до його читання та підтримки.

Запланований вихід пробного числа «Музичного Вістника» на січень 1903 р. не відбувся, тож у червні його ініціатори знову повернулися до обговорення цього питання на перших зборах ново-заснованого Союзу співацьких і музичних товариств (згодом — Музичне товариство ім. М. Лисенка) у Львові. Про те, що було зроблено реальні кроки на шляху втілення цього видавничого проекту у життя, свідчать архівні матеріали, в яких повідомлялося, що «приступає видавнича спілка певна успіху, до видавання «Музичного Вістника», виявляючи зі своєї сторони» бажання, аби він «став своїм змістом і формою справдешним і самотнім пожаданим органом всіх товариств музичних, всіх музиків та взагалі всієї співлюбивої Руси...» [20, арк. 44], «щоби місячник той розвинув і піддержував дружність межі всіми бояльськими товариствами і заохочував до більших зносин межі ними», «а передовсем щоби був мірилом розвою руської пісні...» [20, арк. 45] та ін. Редакція також сподівалася, що, «подаючи отсим перше число... та розсилаючи його для всіх товаришів співацьких і їх членів, як також для ширшого круга інтелігенції руської» [20, арк. 43], зможе розраховувати на їхню підтримку у передплаті часопису.

Зважаючи на те, що додаткових відомостей про долю видання віднайти не вдалося і що про нього немає згадок в огляді музичної періодики С. Людкевича, припускаємо, що справа видавання «Музичного Вістника» із певних причин була призупинена та завершилася на етапі розроблення пробного числа. Ймовірно, часопис не отримав очікуваної матеріальної та моральної підтримки музичних товариств і хорових спілок.

Відтак прогалину у спеціалізованій музичній пресі намагався заповнити Ромуальд Зарицький, розпочавши видавати періодичні «Ілюстровані Музичні Календарі-Альманахи» (1904—1908), які, за визначенням С. Людкевича, були першою зреалізованою спробою випуску «самостійних музично-публіцистичних видань» у Галичині [11, с. 2] і вміщували чимало фахових статей авторства Н. Вінцьовського, С. Людкевича, В. Щурата, С. Яричевського та ін.

У вересні 1904 р. з ініціативи А. Вахнянина при Союзі співацьких та музичних товариств у Львові було організовано видавничу

спілку, яка від січня 1905 р. у Перемишлі, згодом у Львові, почала видавати часопис «**Артистичний Вістник**», присвячений «головно музиці і плястичним штукам», за редакцією І. Труша (мистецький відділ) та С. Людкевича (музичний відділ). Більшість із завдань, задекларованих у редакційній статті першого числа, виголошувалися у 1902 р. на з'їзді композиторів у Перемишлі та згодом на перших зборах Союзу співацьких і музичних товариств 1903 р., коли було прийнято програму «Музичного Вістника», однак, як ми вже згадували, вони (завдання) так і не були зреалізовані. «Артистичний Вістник» редагувався на досить високому рівні, що більшою мірою було заслугою його ідейного натхненника — Івана Труша, який зважився на такий серйозний видавничий крок (з огляду на тогочасні обставини) і зумів зрушити справу започаткування мистецького журналу із мертвої точки. На сторінках «Артистичного Вістника» опубліковано чимало музикознавчих статей О. Бережницького, А. Вахнянина, М. Грушевської, Ф. Колесси, С. Людкевича, Ю. Панькевича, В. Домета-Садовського та ін.

Упродовж 1905 р. світ побачило 10 зошитів журналу (серед них — три подвійних). Попри те, що часопис був позитивно сприйнятий галицькою інтелігенцією, редакція постійно зіштовхувалася із фінансовими труднощами — І. Труш звертався до громадських діячів, просвітніх товариств із проханням підтримати видання. В останньому 9/10-му числі «Артистичного Вістника» повідомлялося, що надалі він виходитиме у форматі річника, однак, врешті, «з причини щораз зростаючого недобору, видання мусіло припинитися» [11, с. 2].

Згадані періодичні видання заклали підґрунття для появи фахової музичної преси, однак лише після п'ятнадцятирічного затишшя галицькі музиканти зважилися взятися за реалізацію власне музичних пресових проєктів. Після Першої світової війни, попри песимістичні настрої унаслідок втрати ілюзій стосовно побудови Української держави, у Галичині поступово почало відроджуватися культурно-мистецьке життя й «стали знову підноситися у Львові й на провінції кличі в справі віднови музичного періодика» [11, с. 3].

Першим спеціалізованим музичним часописом на теренах Галичини став «**Музичний Вістник**» — неперіодичний часопис української музики, започаткований музичним видавництвом «Ліра» у

липні 1921 р. у Станіславі. Як згадував його видавець і відповідальний редактор Осип Залеський, після повернення 1920 р. до Галичини він вирішив взятися за започаткування видавничої спілки з метою видавання музичного часопису, а оскільки «це не був «певний інтерес», спільників не найшов, хоч багато людей признавало, що таке видавництво є потрібне» [4, с. 2].

«Музичний Вістник» мав на меті «стати чинником й посередником в успішному розвитку українського музичного мистецтва» і планував вмішувати «статті з обсягу музичного мистецтва, подавати звідомлення з українських концертів, музичну бібліографію, хроніку музичного життя, словом усе, що вяжеться з українською музикою, не минаючи й найважливіших подій міжнародного музичного життя» (Від Редакції. — 1921. — Ч. 1). У публікаціях журналу порушувалися питання про сутність музичного мистецтва, стан повоєнного музичного життя у Галичині, розвиток церковного співу, подавалася музична хроніка у Львові, Тернополі й Перемишлі, інформувалося про розвиток української музичної культури за кордоном тощо. Більшість матеріалів у виданні належить О. Залеському (крипт. Ос. За.), у ньому також надруковано кореспонденції С. Людкевича та Е. Форостини.

Світ побачило лише одне число часопису — попри прихильні висловлювання читачів, «ані підтримки, ані зрозуміння у міродатних кругах «Муз. Вістник» не знайшов і слідуюче число вже не вийшло з браку... співробітників. Не було охочих людей» [4, с. 2].

У листопаді 1925 р. з нагоди відзначення 100-літніх роковин смерті Д. Бортнянського С. Людкевич видав у Львові неперіодичний часопис, «присвячений актуальним справам нашого музичного життя», п. н. «Музичний Листок». У редакційній статті зазначалося, що видання виходить з огляду на те, що «особливо під сю пору відчувається потреба якогось органу, який мігби порядкувати та уймити в якесь одно русло відрухові появи нашого музиковання в Зах. Україні...» (Від Редакції. — 1925. — Вип. 1). У першому і єдиному випуску журналу вміщено дві ґрунтовні статті про творчість Д. Бортнянського авторства С. Людкевича та В. Щурата, а також рецензії на спеціалізовані музичні видання.

В опублікованій у «Літературно-Науковому Вістнику» замітці стосовно появи «Музичного Листка» О. Залеський наголосив, що

якби не згаданий ювілей, то «ми й досі не малиб музичного часопису тут на західно-українських землях, хоч так багато говориться про нашу велику музикальність» та відчувається гостра потреба у ньому. І хоч його перше число вийшло надто «мале й скромненьке», він висловлював побажання, аби «скоро вийшло друге число, але вже періодичне та щоби у заголовку слово «актуальним» замінити українським виразом, а замість «нашого життя» написати зовсім отверто: «українського життя» [8, с. 89]. Попри ці сподівання, матеріальні обставини не дали змоги видавцям продовжити видання «Музичного Листка».

1927 р. у Львові з ініціативи голови товариства «Дрогобицький Боян» Северина Сапруна відбувся з'їзд філій Музичного інституту ім. М. Лисенка, організований Музичним товариством ім. М. Лисенка, на якому розглядалися питання про створення «Союзу українських музиків» та започаткування власного музичного часопису. Для практичної реалізації цих завдань було вирішено залучити до обговорення ширші кола музикантів і співаків. У березні 1928 р. з ініціативи «Львівського Бояна» було організовано зібрання представників хорових установ Галичини, на якому конкретніше обмірковувалися питання про «заснування нового товариства «Союз українських співочих та музичних товариств» і видання власного друкованого органу, який інформував би про музично-співоче життя» [22, с. 65].

У червні 1929 р. товариство «Дрогобицький Боян» з ініціативи директора Дрогобицької філії Музичного інституту ім. М. Лисенка С. Сапруна започаткувало у Дрогобичі видання «місячника для співацьких і музичних справ» «**Боян**», який виходив до грудня 1930 р. Від 1930 р. місцем видання часопису стали Львів і Дрогобич (хоча фактично редакція надалі розташовувалася у Дрогобичі), оскільки видавці розпочали активну співпрацю із музичними колами Львова, аби вивести «Боян» на вищий професійний рівень та розширити його читацьку аудиторію. Відповідальними редакторами видання були С. Сапрус та В. Сольчаник.

У процесі підготовки до друку першого числа популярного музичного місячника «Боян» редакцію хвилювали два важливих моменти: з одного боку, очевидною була потреба музикантів та хорових колективів у власному друкованому органі, з іншого боку, зважаючи на попередні невдалі спроби втримати спеціалізований

журнал, існувала невпевненість у тому, як сприймуть цей «порив співацькі і музичні наші круги; чи його підпруть та чи допоможуть нам розвинути діло?» (Від Редакції. — 1929. — Ч. 1). Як згадували видавці через рік, появу часопису «викликав не якийсь означений плян або якась точно обдумана програма роботи», тому його перші числа були «радше шуканням шляхів роботи» (Від Редакції. — 1930. — Ч. 1).

Новозасноване видання мало на меті насамперед «заспокоїти потреби наших аматорських хорів: так мійських, як і сільських» (Від редакції. — 1929. — Ч. 1), а згодом стати загальномузичним друкованим органом на теренах Галичини. Матеріали часопису систематизовано у п'ятьох відділах — загальномузичному (фахові статті з теорії музики і співу), дидактичному (публікації з історії, теорії та гармонії музики, диригентської техніки), організаційному, дописів, музичної хроніки та оголошень. Серед активних авторів журналу — Вабе-Молієнко, Т. Дуб, О. Залеський (крипт. О. З.), С. Сапрун (крипт. С. С.), В. Сольчаник (крипт. В. С.), М. Тележинський, О. Хомінський та ін.

В останньому (12-му) числі за 1930 р. редакція повідомляла, що із 1700 осіб і установ, які отримували журнал, лише 300 прислало післяплату, а цього не вистачало на його подальше видавання. С. Сапрун висловлював сподівання, що якесь музичне товариство візьме на себе значну частину видатків часопису, однак цього не сталося. «Боян» припинив своє існування із значними фінансовими збитками, які товариство «Дрогобицький Боян» змушене було покрити. Загалом, вийшло 15 чисел (серед них — чотири подвійних).

Місячник позитивно вплинув на активізацію і консолідацію українського музичного руху в Галичині та заохотив багатьох музикантів-аматорів до дописування. Існує навіть припущення, що «Боян» був попередником фахового журналу «Українська Музика», однак нам не вдалося віднайти відомостей на підтвердження цієї інформації [18]. Водночас С. Людкевич виділив низку недоліків видання — «надто мала фаховість і нецікавість багатьох дописів з одного, з другого боку поміщування у часописі надто сухо-фахового і спеціально наукового матеріалу, непригожого для широкого загалу (пр. музична енциклопедія, або програма науки сольфеджу в музичних школах)» [11, с. 3].

У грудні 1929 р. з ініціативи редакції «Бояна» в особі С. Сапруна у Львові було скликано «анкету найвизначніших діячів на співочому та музичному полі» у справі подальшого виходу згаданого популярного місячника. Після жвавих дискусій учасники конференції прийняли рішення, що «Боян» виконуватиме роль інформаційного й об'єднувального органу, а для «кругів (інституцій і одиниць), які мають вищу освіту і ставляться до музики фахово» [2, с. 2] доцільно започаткувати окремий фаховий журнал — кварталник **«Музичний Вістник»**, видавцем якого мав стати Музичний інститут ім. М. Лисенка. На початку 1930 р. І. Гриневецький як відповідальний редактор майбутнього часопису звертався до філії товариства «Боян» у Перемишлі, Дрогобичі, Бродах, Тернополі та Станіславі із проханням прилучитися до цієї справи та асигнувати на пресовий фонд журналу квоту у розмірі 50 злотих, «даючи тим доказ зрозуміння цієї переважної для нашого музичного життя справи» [21, арк. 1]. Також І. Гриневецький просив редактора «Бояна» С. Сапруна висловити своє ставлення до наміру видавати ще один музичний часопис в Галичині.

Уже в березні 1930 р. на сторінках «Бояна» анонсувався вихід «Музичного Вістника» у вигляді самостійного додатка до часопису, «в якому узгляднитися інтереси і справи нашого музичного фахового шкільництва і образования» [3, с. 1]. Також підкреслювалося, що «Музичний Вістник» мав на меті заповнити прогалину у професійно-музичному напрямі, аби об'єднати довкола себе музикантів-інструменталістів, інтереси яких оминув своєю увагою «Боян».

Перший випуск «Музичного Вістника» побачив світ у квітні 1930 р. у Львові у двох варіантах — як самостійний додаток до ч. 4/5 «Бояна» (входив у його валову нумерацію сторінок) та як окреме видання із власною обкладинкою та нумерацією, хоча за змістом та художньо-технічним оформленням вони ідентичні. Припускаємо, що до такого кроку видавців спонукало бажання, за сучасною термінологією, «пропіарити» новостворений часопис і забезпечити йому читацьку аудиторію.

Перед «Музичним Вістником» ставилося головне завдання — «стати посередником і розсадником рідної муз. освіти, та пособити до заціплення й поширення ідей нашого фахового муз. образования» (Від Редакції. — 1930. — Півр. 1). Основний зміст видання стано-

вили публікації про проблеми фахової освіти, діяльність музичного інституту і його філій, дописи про музичне життя в краю і за кордоном авторства В. Барвінського (крипт. В. Б.), П. М., Ч. В. Теоретичні питання музичного мистецтва порушено лише в публікаціях «Про т. зв. тон скрипки і його умови» І. Левицького та «Замітки до науки гармонії» автора за підписом Ч. В.

Попри сподівання видавців, матеріальні можливості Музичного інституту ім. М. Лисенка не дозволили видавати журнал частіше, ніж двічі на рік і в запланованому обсязі, оскільки «сфінансувати два рази в рік друк 20-ти сторінок «Вістника» (який в наших умовах може розійтися що найвисше в 150 примірниках) було б Музичному Т-ву непосильним тягарем...» (Від Редакції. — 1930. — Півр. 2). За браком коштів другий (і останній) випуск вийшов у вигляді машинопису і мав «більш підручний» характер. На цьому часопис припинив своє існування.

У березні 1933 р. у Львові з ініціативи власників існуючої ще від 1903 р. кооперативи «Музична накладня «Горбан» Ярослава Вінцковського та Ярослава Лопатинського було створено однойменну видавничу фірму, яка мала на меті не лише видавати різноманітну музичну літературу, а й започаткувати музичний часопис. Обговорюючи у першому числі «Звідомлень Музичної Накладні «Горбан» (за січень 1934 р.) програму майбутнього видання п. н. «Музичні Вісти», дирекція кооперативи відзначала, що такий часопис «мусівби бути інформативним органом й служити для розвитку існуючих, та закладання нових читальняних хорів і оркестр», «буде мусів заспокоїти також бажання усіх наших музиків та згодом стати органом для поширення глибокої музичної культури й знання серед усіх верств нашого народу» [19, арк. 2]. Усвідомлюючи, що така ініціатива — «це дуже пекуча справа, яка вимагає багато труду і гроша», редакція зверталася до членів товариства та всіх небайдужих до потреб музичної культури із проханням підтримати журнал матеріально та дбати за його наповнення цікавими дописами.

Перше число двомісячника «Музичні Вісти» з'явилося у квітні 1934 р. за редакцією Степана Жука. Як свідчать архівні матеріали, до складу його редакційної колегії увійшли Я. Вінцковський, С. Дмоховський, Ю. Ліщинський [7, арк. 5], редакція і адміністрація містилися у приміщенні кооперативи «Горбан» за адресою: Львів,

вул. св. Софії, 78. [7, арк. 10]. Планувалося, що журнал виходитиме за кошти, отримані від продажу нот, і розповсюджуватиметься на теренах Галичини. Члени редколегії та співробітники видання працювали без винагороди. Часопис розсилався різним музичним товариствам, хорам, оркестрам і особам, зацікавленим розвитком української музичної культури, його наклад становив 1 000 пр. [5, арк. 2].

Журнал мав суто інформаційний та рекламний характер, тому, на думку музикознавців, відзначався не надто високим фаховим рівнем. На його шпальтах вміщено спогади про українських композиторів О. Нижанківського, Д. Січинського, статті про організацію та діяльність аматорських хорових колективів, огляди музичного життя у Галичині, бібліографію музичних видань. На особливу увагу заслуговує розлога розвідка Л. Кобилянського п. н. «Українська музика». Із часописом співпрацювали Я. Ващук, А. Гнатишин, Є. Стеблецький, Я. Ярославенко, Л. Г-ий.

До кінця 1934 р. світ побачило п'ять чисел «Музичних Вістей». Незважаючи на те, що видання викликало значний інтерес серед просвітянських хорів та оркестрів, редакція майже у кожному числі вміщувала заклики до читачів надіслати передплату. Так, на кінець 1934 р. пресовий фонд журналу становив 123 злотих збитку, проте редакція мала намір продовжити його видавати. У січні 1935 р. Я. Вінцовський, С. Дмоховський та С. Жук звернулися до товариства «Просвіта» із проханням виділити часописові щомісячну дотацію у розмірі 50 злотих, за що обіцяли вміщувати в ньому оголошення, розпорядження у справах «співочо-музичної ділянки» філій та читалень товариства. Також редакція планувала ввести театральний відділ, який би охоплював «музично-вокальну частину», і відтак змінити назву видання на «Музично-Театральні Вісті» й видавати щомісяця» [19, арк. 19]. На жаль, управа «Просвіти» відмовила «Музичним Вістям» у наданні дотації за браком відповідних коштів, що і стало причиною їх закриття.

На початку 30-х рр. у Галичині спостерігається поживлення музичного життя, оскільки до Львова із закордонних студій почали повертатися молоді митці, серед яких і випускники Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка — В. Витвицький, М. Колесса, З. Лисько, Н. Нижанківський, Р. Савицький, сповнені нових вражень

та задумів. Знову постала потреба у започаткуванні спеціалізованого музичного видання, яке б редагувалося на належному професійному рівні та відповідало інтересам українських музикантів, а також вело боротьбу із дилетанством та аматорством.

Заповнити цю прогалину у культурно-мистецькому житті Галичини взялися професійні музичні кола, створивши 1934 р. Союз українських професійних музик (СУПРОМ), очолюваний Н. Нижанківським та В. Барвінським. Окрім цього, при Науковому товаристві ім. Шевченка було організовано Музикологічну комісію під керівництвом С. Людкевича, на першому засіданні якої у березні 1936 р. також було підтримано рішення видавати музичний журнал. До складу комісії ввійшли В. Витвицький, Б. Кудрик, З. Лисько, Н. Нижанківський і Й. Хомінський.

У березні 1937 р. СУПРОМ з ініціативи З. Лиська почав видавати у Стрию журнал **«Українська Музика»**, який від березня 1939 р. став спільним органом СУПРОМу та Музикологічної комісії НТШ і виходив у Львові, куди переїхали редакція і адміністрація видання. У перший рік журнал повністю фінансувався СУПРОМом (за рахунок членських внесків), а від 1938 р. перейшов на кошти, зібрані від передплати.

Часопис мав на меті сприяти консолідації українських музичних діячів та формуванню галицької музикологічної школи, культивуванню наукового опрацювання історії української музики, аби «піднести наше музикування до європейського рівня». Також видання повинно було слугувати своєрідним містком «що через нього нав'яжеться контакт між музичним фаховим світом і ширшими колами громадянства та приведе до повного, обопільного зрозуміння» (Від Редакції. — 1937. — Ч. 1).

Завдяки вдало продуманій редакційній політиці З. Лиська, який, до речі, працював головним редактором без жодної винагороди, «Українська Музика» не лише засвідчувала високий професійний рівень опублікованих на її сторінках матеріалів, а й зуміла здобути собі неабияку популярність серед читачів. Так, уже у вересні 1937 р. редакція повідомляла, що музичні кола дуже прихильно сприйняли появу часопису і його перші числа «вже цілком вичерпані», а оскільки охочих передплатити журнал було ще багато, то ці кошти переносилися на наступний рік. Наклад видання 1939 р. становив 500 пр. [6, арк. 2].

Основний зміст «Української Музики» становили статті з історії та теорії музики, критичні нариси про творчість музикантів і композиторів, хроніка музичного життя у Галичині і за кордоном, музичні рецензії, методичні вказівки з організації хорових аматорських колективів, педагогічні матеріали та ін. На шпальгах видання надруковано джерелознавчі та загальноісторичні дослідження Ф. Стешка, історико-музикознавчі та теоретичні публікації З. Лиська, історичні розвідки та полемічні замітки В. Витвицького, переклади статей відомих зарубіжних музикознавців про модерні музичні тенденції та естетику музики, спогади про М. Лисенка, Д. Січинського, життєписи В. Косенка, І. Лаврівського, О. Розумовського тощо. Також редакція зніціювала дискусію про потребу розроблення української музичної термінології.

Із журналом (окрім уже згаданих авторів) співпрацювали: М. Антонович, В. Барвінський, А. Гнатишин, Є. Козулькевич, Ф. Колесса, Б. Кудрик, О. Кошиць, Є. Лиськова, С. Людкевич, М. Мариняк, С. Огородник, О. Сіяк та ін. Аби бути доступнішим для масового читача і для задоволення потреб аматорських хорів, редакція започаткувала із кінця 1938 р. друк на сторінках часопису нотних додатків, які вміщували нові українські музичні твори. Коли у березні 1939 р. до співпраці з «Українською Музикою» прилучилася Музикологічна комісія НТШ, було відкрито окремих відділ, який мав охоплювати «строго-наукові праці, одобрені й ухвалені до публікації цією ж Комісією» (Від Видавництва. — 1939. — Ч. 1(23)).

Останнє (4-те) число «Української Музики» побачило світ у червні 1939 р. У ньому редакція повідомляла, що наступне число вийде вже у вересні у значно збільшеному обсязі та із деякими змінами, однак з приходом радянської влади цим задумам не судилося здійснитися. Часопис, який зміг довести свою своєчасність та потрібність на пресовому ринку Галичини та у фаховому плані був найкращим з усіх названих музичних видань, змушений був припинити існування.

Таким чином, міжвоєнний період у Галичині позначений по-жвавленням музичного життя, піднесенням музичної культури та активними мистецькими пошуками на шляху від аматорства до професіоналізму. Вагому роль у цьому відігравали музичні часописи, яким відводилася роль популяризаторів музичного мистецтва та осередків формування музичної критичної думки.

Як бачимо, музичні журнали 20-х — початку 30-х рр. ХХ ст. характеризуються невеликою кількістю назв і нетривалістю виходу, на що є дві основні причини (як і для значної кількості мистецьких видань) — недостатня кількість передплатників та матеріальні труднощі редакції, які, своєю чергою, були зумовлені тогочасними реаліями. Особливо важко було українським видавцям зважитися на започаткування спеціалізованого часопису із музичного мистецтва у першій половині 20-х рр., коли в Галичині склалися складні суспільно-політичні обставини й особливо гостро відчувалися песимістичні настрої після втрати українцями історичного шансу на здобуття своєї державності. Митці були радше схильні дописувати до популярних музичних рубрик у громадсько-політичній та літературно-мистецькій пресі, оскільки вважали, що читач не надто підготовлений до такого типу видання і воно не зможе самостійно проіснувати, а також більше уваги зосереджували на популяризуванні музичної культури, а не на підвищенні її професійного рівня.

Аналізуючи причини невдач музичних видань 20-х — початку 30-х рр., С. Людкевич відзначав, що «у наших змаганнях на полі музичної публіцистики в Галичині бралися досі за діло люди з ідейних мотивів, в почутті потреби заповнення цієї культурної ділянки, але переважно з аматорським підходом до справи, без потрібного видавничого й організаційного досвіду, а ще більше — без запевнення потрібних на те фондів, щоб видавництву на довший час забезпечити існування та уможливити близький контакт із ширшим загалом, зискати популярність та більше число постійних передплатників» [11, с. 3]. Окрім цього, всі ці спроби видання музичних часописів були переважно ініціативою однієї—двох осіб, які часто не мали чіткої програми своєї діяльності, визначених остаточно мети і читацької аудиторії друкованого органу. Як і більшість тогочасних кореспондентів та редакторів літературно-мистецької преси, співробітники музичних журналів здебільшого працювали без гонорарів або ж отримували символічну платню.

Не меншу роль відігравав і той факт, що галицький пересічний читач, який сприймав малярство як «штукарство», а музику — як присмну «розривку», не був готовий до такого типу видання. Як пояснював художник і видавець «Артистичного Вістника» І. Труш, «...нема у нас численної інтелігентної публіки, яку обходили би

спеціальні питання з обсягу музики і плястичних наук. Щоби бути корисними для нашої громади та пропагувати серед неї свої ідеї, мусимо ми не запускати ся в гллуб, а йти в шир, отже обхоплювати як найзагальнійше проблему штуки, а передовсім інтересувати ся загальними культурними справами, актуальними в нашій суспільности. Тільки в той спосіб можемо ми бути у живому контакті з читаючою громадою, а за посередництвом її і з цілою нашою суспільністю» [14, с. 13].

Ситуація змінилася лише в середині 30-х рр., коли до Львова за кордону повернулися молоді музиканти і композитори, сповнені нових ідей та творчих задумів. Започаткований їхніми зусиллями журнал «Українська Музика» зумів отримати підтримку галицьких музичних кіл і зарекомендувати себе як перший справді фаховий музичний журнал на теренах Галичини міжвоєнного часу. Важко спрогнозувати, як би склалася доля «Української Музики», коли б у редакційні плани не втрутилася Друга світова війна.

Отже, підсумовуючи, відзначимо, що українська музична преса міжвоєнного двадцятиліття докладала значних зусиль для об'єднання галицьких митців і музикантів незалежно від їхніх естетичних поглядів на сутність музичного мистецтва й сприяла формуванню критичної думки в Галичині. Із музикознавчого погляду найбільшу роль у виробленні мистецьких пріоритетів та вихованні естетичних смаків української громадськості в Галичині відіграли часописи «Українська Музика» і «Боян», оскільки на їхніх сторінках опубліковано чимало полемічних та аналітичних статей, дидактичних матеріалів з питань хорового співу, критичних нарисів тощо.

Однак якщо розглядати згадані музичні часописи з погляду журналістикознавства, то всі вони, безумовно, є важливими джерелами інформації та становлять цінність як свідчення справді подвижницької праці галицьких митців для розвитку української культури. Оскільки, як слушно підкреслювали видавці «Української Музики», «у звичайних умовах видавничої праці один рік існування журналу-місячника це ще невеликий пройдений шлях», однак в умовах, в яких функціонувала українська преса у Польській державі, — «це вже етап, над яким варто спинитись» [15, с. 1].

1. Булка Ю. Нестор Нижанківський: життя і творчість / Ю. Булка. — Львів ; Нью-Йорк, 1997. — 59 с.

2. Від Редакції // Боян. — 1930. — Ч. 1.
3. Від Редакції // Боян. — 1930. — Ч. 3.
4. Від Редакції // Музичні Вісти. — 1934. — Ч. 1.
5. Державний архів Львівської області (далі — ДАЛО). — Ф. 110, оп. 3, спр. 28.
6. ДАЛО. — Ф. 110, оп. 3, спр. 583.
7. ДАЛО. — Ф. 110, оп. 3, спр. 658.
8. *Залеський О.* Музичний Листок / *О. Залеський* // Літературно-Науковий Вістник. — 1926. — Т. 89, кн. 1.
9. *Ідзьо В.* Музична культура Галичини в 20—30 роках ХХ століття згідно свідчень часопису «Боян» / *В. Ідзьо* // Науковий вісник Українського університету в Москві. — М., 2004. — Т. 6. — С. 9—11; *Ідзьо В.* Музична культура Галичини в 20—30 роках ХХ століття згідно свідчень часопису «Музичні Вісти» / *В. Ідзьо* // Там само. — С. 16—18; *Ідзьо В.* Музична культура Галичини в другій половині 30 років ХХ століття згідно свідчень часопису «Українська Музика» (1937—1939) / *В. Ідзьо* // Там само. — С. 23—28.
10. *Кобрин Н.* Галицька музична критика 20—30-х рр. ХХ ст (За матеріалами українських періодичних видань) / *Н. Кобрин* // Збірник праць Науководслідного центру періодики. — Львів, 2004. — Вип. 12. — С. 299—319; *Кобрин Н.* Ідея музикальності українців у науковій і публіцистичній думці: витоки, ознаки, вияви (За матеріалами галицької періодики першої половини ХІХ ст. — 1939 р.) / *Н. Кобрин* // Збірник праць Науководслідного центру періодики. — Львів, 2006. — Вип. 14. — С. 176—187.
11. *Людкевич С.* Огляд нашої музичної публіцистики в Галичині / *С. Людкевич* // Українська Музика. — 1937. — Ч. 1. — С. 2—4.
12. *Павлишин С.* Василь Барвінський / *С. Павлишин*. — К., 1990. — 88 с.
13. *Сивохіп В.* До питання зародження історичного музикознавства в Галичині / *В. Сивохіп* // Музично-історичні концепції у минулому і сучасності : збірник. — Львів, 1997. — С. 97—106.
14. *Труш І.* Наш журнал і суспільність / *І. Труш* // Артистичний Вістник. — 1905. — Ч. 2/3.
15. «Українська Музика» у 1938 р. // Українська Музика. — 1938. — Ч. 1.
16. Українські часописи Львова 1848—1939 рр. : іст.-бібліогр. дослідж. : у 3 т. / уклад.: *М. М. Романюк, М. В. Галушко*. — Т. 3, кн. 1: 1920—1928 рр. — 912 с.; Т. 3, кн. 2: 1929—1939 рр. — 928 с.
17. *Ханик Л. Р.* Історія хорового товариства «Боян» / *Л. Р. Ханик*. — Львів, 1999. — 123 с.
18. *Бермес І.* Хорове життя Дрогобиччини першої половини ХХ ст. в контексті духовного розвитку Галичини : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав.: 17.00.03 / *І. Бермес*. — К., 2006.

19. Центральний державний історичний архів України (далі — ЦДАУ). — Ф. 348, оп. 1, спр. 6561.
20. ЦДАУ. — Ф. 514, оп. 1, спр. 158.
21. ЦДАУ. — Ф. 867, оп. 1, спр. 22.
22. Черепанін М. Музична культура Галичини (друга половина XIX — перша половина XX століття) / М. Черепанін. — К., 1997. — 328 с.

Олег Богуславський

КРИТИКА І ПОЛЕМІКА
ДОВКОЛА УКРАЇНСЬКОЇ КОНСЕРВАТИВНОЇ ІДЕЇ
У ПРЕСІ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ
В ЄВРОПІ 20—30-х рр. XX ст.

У статті порушено питання критики консервативної ідеології політичними опонентами із середовища української еміграції в Європі. Відзначено головні відмінності в ідеологічних платформах цього часу, які призвели до такої критики, а також вказано причини невтіленості української монархістської концепції.

Ключові слова: еміграція, консерватизм, монархія, критика, В. Липинський, Д. Донцов, національна ідея, кампанія, політичні сили.

В статье поднято проблему критики консервативной идеологии политическими противниками из окружения украинской эмиграции в Европе. Отмечено главные отличия в идеологических платформах этого времени, приведшие к такой критике, а также указано причины невоплощенности украинской монархистской концепции.

Ключевые слова: эмиграция, консерватизм, монархия, критика, В. Липинский, Д. Донцов, национальная идея, кампания, политические силы.

In the article the questions of criticism of conservative ideology are affected from the side of political opponents in the environment of Ukrainian emigration in Europe. An author marks main differences in the ideological platforms of that time, which resulted in such criticism, names reasons of failure of Ukrainian monarchist conception.

Key words: emigration, conservatism, monarchy, criticism, V. Lypynsky, D. Dontsov, national idea, polemic, nationalists.

Актуальність теми зумовлюється тим, що в сучасному процесі розбудови Української держави поряд з урахуванням позитивного досвіду інших країн необхідно використовувати власний політичний